

pros and cons of studying in a Sino-foreign cooperative educational institution?). URL: <https://www.huaon.com/channel/trend/728184.html>.

8. 任蕾 (Zhen Lei), 田静 (Tian Jin). 本科阶段中外合作办学数据调查报告 (Report on data research on Sino-foreign cooperation in educational institution management at the undergraduate level). URL: https://www.eol.cn/e_coop/gol/html/report2020/content.shtml.

УДК 327(510)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-347-0-42>

Гольцов А. Г.

ORCID: 0000-0001-7696-3223

доктор політичних наук,

доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації

*Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна*

ГЕОСТРАТЕГІЯ СУЧАСНОГО КИТАЮ В ЄВРАЗІЇ

Ключові слова: Китай, «велика стратегія», регіональна геостратегія, «Один пояс, один шлях», співробітництво, конкуренція.

Роль КНР у геоелекономічному (та геополітичному) світовому порядку у ХХІ ст. суттєво посилилася. Попри сучасні проблеми китайської економіки в протиборстві зі США, позиції Китаю на теренах Євразії є досить міцними. У «великій стратегії» КНР у період керівництва Сі Цзінпінця найбільш пріоритетним є проголошений ще десять років тому трансрегіональний проєкт «Один пояс, один шлях» (як інтеграція «Економічного поясу Шовкового шляху» (ЕПШШ) та «Морського шовкового шляху ХХІ ст.). Неодноразово зазначалося, що Китай має свій геополітичний (і водночас геоелекономічний) проєкт формування інтегрованої «Євразії» (без участі США), у якій він відіграватиме провідну роль [3]. У геостратегії Китаю виявляються цілі розширення співпраці з країнами ЄС. Водночас КНР зацікавлена в збереженні (навіть посиленні) економічної конкуренції між ЄС і США. У науковій літературі та політичній публіцистиці нині досить поширена думка, що за умов подальшого випереджувального розвитку Китаю у світі постане нова біполярність двох наддержав – США та КНР.

Останнім часом спостерігається тенденція до суттєвого нарощування КНР свого військового потенціалу. Зросли обсяги оснащення Народно-визвольної армії Китаю (НВАК) сучасними засобами звичайного озброєння. Запроваджуються новітні системи ракетного озброєння, збільшується арсенал ядерних боєголовок. При цьому Пекін неодноразово заявляв, що «велика стратегія» Китаю загалом спрямована на мирний розвиток, «крім незначних змін у тональності» [4, р. 333].

Відзначається тенденція до посилення геополітичного впливу КНР на теренах Азійсько-Тихоокеанського регіону (АТР), по суті мегарегіону. У часи президентства Д. Трампа США фактично відмежувалася від проєкту Транстихоокеанського партнерства, який сама ж Америка тривалий час просувала. У листопаді 2020 р. в Ханюї Китай разом із 14 іншими країнами АТР (зокрема, Японією, Південною Кореєю, Австралією, країнами АСЕАН) уклали угоду про вільну торгівлю – «Всебічне регіональне економічне партнерство» (без участі США). Таким чином, КНР отримала можливість використовувати переваги режиму вільної торгівлі для просування своїх геоekonomічних інтересів на теренах усього мегарегіону.

У Східній Азії Китай підтримує існування тоталітарного політичного режиму в КНДР. Військово-стратегічним конкурентом КНР постає «Джакотський трикутник» (Японія, Південна Корея, Тайвань), що складається із союзників США. Стратегічним завданням для китайської влади залишається «возз'єднання» з Тайванем. Водночас Китай прагне максимально використовувати вигоди від економічного співробітництва з країнами регіону.

Країни Південно-Східної Азії, об'єднані інтеграційним угрупованням АСЕАН, з одного боку, прагнуть максимально використати вигоди від співпраці з Китаєм, а з іншого – усвідомлюють небезпеку від надмірного посилення геоekonomічних (і водночас геополітичних) позицій КНР у своєму регіоні. На острови з архіпелагу Спратлі в Південнокитайському морі (важливі у військово-стратегічному та економічному сенсі), крім Китаю, висувають претензії також В'єтнам, Філіппіни, Бруней, Малайзія та Тайвань. Ще у 2018 р. Китай розмістив свої військові об'єкти (зокрема, ракетні системи) на низці островів, фактично встановивши ракетний контроль над усім архіпелагом.

За межами «цивілізованої» Європи, у рамках Євразії, Китай, Індія та Росію варто розглядати як «полюси», що великою мірою визначають співвідношення сил і впливають на континентальний геополітичний порядок. Слід зазначити, що геополітичний «трикутник» РІК («Росія – Індія – Китай») ніколи не був «правильним», враховуючи суперництво між Індією та Китаєм.

Однією з перспективних для китайських геостратегічних планів міжнародною інституцією вважається Шанхайська організація співпраці (ШОС). Як міжнародна організація із широким спектром напрямів взаємодії між країнами-учасницями ШОС постала в 2001 р. Існує припущення, що де-факто створення ШОС було компромісом між Росією та Китаєм, заснованим на спільності інтересів щодо недопущення проникнення впливу «третіх» сил до стратегічно важливого для обох країн регіону Центральної Азії. Таки чином, ШОС виникла як свого роду спільний трансрегіональний проєкт РФ та Китаю. Починаючи з 2017 р., Індія та Пакистан стали повноправними членами ШОС. На черзі можливе приєднання Ірану. Нинішня влада Туреччини також проробляє питання щодо вступу до ШОС. Вступ нових членів збільшує потенціал ШОС, проте породжує нові проблеми, і сучасне використання можливостей організації поки що не задовольняє багатьох країн-учасниць. Про підтримку ініціативи КНР щодо створення ЕПШШ заявили глави держав – членів ШОС ще під час Ташкентського саміту в червні 2016 р.

Унаслідок приєднання Індії та Пакистану ШОС поширилася на територію Південної Азії. Водночас організація стала «аморфнішою». Пакистан де-факто є стратегічним союзником Китаю (особливо в геополітичному протистоянні з Індією), а сама Індія постає геополітичним і гео економічним конкурентом Китаю в Індо-Тихоокеанському мегареґіоні. Індійським інтересам однозначно суперечить китайська геостратегія в Південній Азії та взагалі в басейні Індійського океану, передусім створення «Наміста перлів» із геополітичних та гео економічних «опірних точок» (баз) Китаю. Геостратегічні інтереси КНР сягають також країн Близького Сходу, найбагатшого у світі регіону щодо запасів вуглеводневих ресурсів. При цьому для китайської геополітики несуттєві такі фактори, як наявність у тих чи інших країнах демократичних політичних інститутів і дотримання в них прав людини.

За сучасних умов різкого загострення відносин між РФ і державами Заходу (через російську агресію проти України) стає ще актуальнішою небезпека укладання між Росією та Китаєм тактичного союзу, протиставленого Заходу [2]. Для російської влади партнерські (в ідеалі союзницькі) відносини з КНР постають нині безумовним пріоритетом. Водночас КНР нині не володіє настільки потужним технологічним потенціалом, щоб забезпечити завдяки власним ресурсам конкурентоздатний у світовому масштабі розвиток сучасних галузей економіки. До того ж Китай заінтересований у збереженні своїх гео економічних позицій на світових ринках. Тому сучасна геостратегія КНР, найімовірніше, не передбачає утворення військово-політичного союзу з Росією.

Зближення РФ з КНР зумовлене передусім відсутністю в Кремля інших достатньо могутніх партнерів у Євразії. Росія намагалася реалізувати проєкт «Великої Євразії» спільно з Китаєм – сполучити ЄАЕС та ЕПШШ. За умов очевидної економічної переваги КНР для РФ неминучий статус «молодшого партнера». Для Китаю загострення конфлікту Росії із Заходом несе численні економічні вигоди від експлуатації російських паливно-енергетичних і сировинних ресурсів. Як наслідок, РФ має перспективи фактично перетворитися на сировинну базу КНР і стратегічний «тил» для розгортання її трансрегіональних проєктів [1, с. 153].

У Центральній Азії Китай нині є головним торговельним та інвестиційним партнером для країн регіону. Тенденція щодо подальшого посилення впливу Китаю на гео економічну та геополітичну обстановку в Центральній Азії проявляється досить виразно. Китайський проєкт ЕПШШ передбачає розбудову виробництва й інфраструктури в широких смугах навколо створюваних транспортних коридорів. Уже нині китайська компанія CNPC закріпилася в нафтовидобувній галузі Центральноазійського регіону. Для Китаю важливо забезпечити отримання гарантованих доходів від своїх інвестицій, тому він зацікавлений в існуванні стабільного геополітичного середовища на теренах регіону в довгостроковій перспективі. Тому спостерігається прагнення Китаю виступати в ролі нового дуже впливового гравця в регіональній політиці, зокрема в царині врегулювання міждержавних суперечок. На теренах Південного Кавказу протягом двох останніх десятиліть також посилювався гео економічний вплив Китаю. Характерним прикладом слугує проголошене наприкінці липня 2023 р. стратегічне партнерство між Китаєм та Грузією, а також підтримка останньою китайської ініціативи «Один пояс, один шлях».

Отже, геостратегія КНР на теренах Євразії передбачає передусім максимально вигідне для себе співробітництво із фактично усіма країнами. Щодо Індії співробітництво поєднується із суперництвом у геополітичній і гео економічній площинах. У відносинах з Росією – тісне партнерство, а потенційно можливе й неофіційне союзництво. Щодо країн Заходу «гнучка» китайська геостратегія містить поєднання співпраці та «стримування» (передусім стосовно американського впливу). Висловлюється припущення, що загалом «євразійська» геостратегія КНР має на меті посилення своїх мегарегіональних позицій і досягнення неформального геополітичного статусу гегемона щодо значної частини країн материка.

Література:

1. Гольцов А. Г. Геополітичний вимір стратегії Російської Федерації на пострадянському просторі : монографія. Київ : ЦУЛ, 2018. 392 с.

2. Kaplan R. Eurasia's Coming Anarchy. The Risks of Chinese and Russian Weakness. Foreign Affairs. 2016. March/April. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2016-02-15/eurasias-coming-anarchy>.

3. Niblett R. Liberalism in Retreat. Foreign Affairs. 2017. January/February. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/2016-12-12/liberalism-retreat>.

4. Zhang Zhixin. The Belt and Road Initiative: China's New Geopolitical Strategy? China Quarterly of International Strategic Studies. 2018. Vol. 4, No. 3. P. 327–343.

UDC 327.8: (510)+(6)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-347-0-43>

Yefremov D. P.

Ph.D. in Economics, Associate Professor,

Associate Professor at the Department of International Relations

National University "Kyiv-Mohyla Academy"

Kyiv, Ukraine

CHINESE DIPLOMACY IN AFRICAN CONFLICTS: AN ANALYSIS OF PEACEBUILDING WITH CHINESE CHARACTERISTICS

Key words: developmental peace, peace-building, China, Africa.

A pragmatic analysis of China's involvement in conflict resolution across Africa and other global regions highlights its motives to the safeguarding of national interests. Wong and colleagues identify key national interests, stressing the promotion of the Belt and Road Initiative (BRI) as a pivotal area [5, c. 131]. Additionally, safeguarding the well-being of the Chinese community and their assets in Africa emerges as another crucial facet of China's strategic concerns [1; 2; 4].

Scholars characterize China's approach to mediating conflicts in Africa as "constructive intervention" [5]. This strategy involves facilitating peace negotiations, engaging in consultations through diverse channels, and fostering consensus among conflicting parties. Wong et al. delineate three key elements of this approach: leveraging the influence of the United